

De Heer P. CRAHAY
Directeur van de Directie voor
Monumenten en Landschappen
Ministerie van het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest - BROH
CCN-Vooruitgangstraat 80, bus 1
1035 Brussel

U/Ref: SD/2043-0077/02/2006-189PU
O/Ref: GM/BXL2.665/s.484
Bijlage : 1 dossier (volgt)

Brussel,

Mijnheer de Directeur,

Betreft : BRUSSEL. Poelaertplein. Justitiepaleis. Restauratie van de griffioenen. Principeadvies van de KCML

In antwoord op uw brief van 24 augustus 2010, ontvangen op 25 augustus, hebben wij de eer u te melden dat onze Commissie tijdens haar vergadering 8 september 2010 ver hoger vermelde aanvraag volgend principeadvies heeft uitgebracht.

De aanvraag betreft de restauratie van de 8 bronzen griffioenen die zich oorspronkelijk de 4 hoeken van de koepelbasis bevonden (onder de bronzen vrouwenfiguren). De beelden, ontworpen door Alphonse de Tombay en uitgevoerd volgens de techniek van de galvanoplastie, werden in 1995 gedemonteerd (N.B. uit het dossier blijkt niet waard de beelden zich momenteel bevinden). Het huidige schadebeeld is aanzienlijk: scheuren door corrosie en uitzetting van de interne structuur, vervorming, schade aan het huidoppervlak (natuurlijke patina en zwarte patina tasten de leesbaarheid van het geheel aan zelfs op grote afstand) en aan de binnenzijde van de huid. De demontering in 1995 gebeurde daarenboven op zeer onvoorzichtige wijze wat de schade nog vergrootte (ontmanteling zonder rekening te houden met de bestaande lasvoegen).

Het voorliggende dossier omvat de voorstudies die uitgevoerd werden met het oog op de restauratie van de beelden. Het formuleert ook reeds de meest aangewezen restauratiebehandelingen op basis van proefuitvoeringen. Het vooronderzoek werd uitgevoerd door een in deze materie zeer gespecialiseerde en ervaren firma en is van uitmuntende kwaliteit.

De belangrijkste interventies die in het kader van de restauratie van de beelden voorzien worden zijn:

- Het vervangen en verbeteren van de inwendige structuur van de beelden door een nieuwe structuur in roestvrij staal en het vermijden van galvanische corrosie door aangepaste assembleringstechnieken (naar het voorbeeld van de restauratie van het Pegasusbeeld op de opera van Garnier),

- het herstel van de leesbaarheid van de beelden door reiniging en verwijdering van de zwarte korsten, de plaatselijke herstelling van de bronslaag,
- het herstel van de scheuren en het corrigeren van de deformaties,
- het aanbrengen van een bronslaag op de herstellingen (d.m.v. shoopage),
- het plaatselijk herstel van de tin-lood laag aan de binnenzijde,
- het aanbrengen van een artificiële patina. Uit iconografisch onderzoek blijkt dat de beelden oorspronkelijk van een donkere groenblauwe (?) patina voorzien zouden geweest zijn. Bij de demontage in 1995 waren hiervan nog enkele sporen zichtbaar maar die zijn sindsdien volledig verdwenen. Aangezien de oorspronkelijke patina onvoldoende gedocumenteerd is en men vandaag onmogelijk de exacte kleur en receptuur hiervan kan achterhalen, stelt men voor op de beelden een artificiële grijsgroene patina aan te brengen wat de leesbaarheid van de beelden zal verbeteren, voordelen biedt in zake onderhoud en overeenstemt met de bouwfase van de koepel (heropgebouwd in de jaren '50).
- de vervanging en versteviging van de inwendige structuur van de sokkel met een lichte ophoging (10 cm) als gevolg.

Algemeen genomen verheugt de Commissie verheugt zich over de grondigheid van het dossier en aanvaardt ze de voorop gestelde restauratieopties. ***Ze onderschrijft in dat kader het voorstel van de DML om één van de griffoenen (degene die zich in de slechtste staat bevindt) proefondervindelijk te restaureren en te verstevigen volgens de beschreven technieken en materialen alvorens de vergunningsaanvraag wordt ingediend. Een dergelijke proefrestauratie moet het mogelijk maken de genomen restauratieopties, indien nodig, bij te sturen Het resultaat van de proefrestauratie moet vervolgens als referentie gebruikt worden voor het restaureren van de andere beelden.*** De KCML houdt zich ook ter beschikking van de DML om deze proefrestauratie verder op te volgen en te evalueren.

Met de meeste hoogachting,

G. MEYFROOTS
Adjunct-secretaris

G. VANDERHULST
Wvd. Voorzitter